

2010
DEĞERLENDİRME
RAPORU

22-25 Eylül 2010 ANKARA

BİLİŞİM'2010 DANIŞMA KURULU

Ahmet ACAR	EB GRUP Genel Müdürü
Tayfun ACARER	BTK Başkanı
Eşref ADALI	İTÜ Bilgisayar Müh. Bölümü
Serdar AK	NETCAD Genel Müdürü
ORHAN AKBULUT	SIEMENS IT Çözüm ve Hizmetler Genel Direktörü
Erkan AKDEMİR	AVEA Genel Müdürü
Mustafa AKGÜL	INET-D Başkanı
Mehmet AKYELLİ	TOBB-Bilgisayar Yazılım Meclisi Başkanı
Melih AKYILMAZ	4S Genel Müdürü
Kerem ALKİN	MOBİLSAD Başkanı
Müjdat ALTAY	NORTEL-NETAŞ Genel Müdürü
Yusuf Ata ARIAK	TELKODER Başkanı
Ümit ATALAY	İNNOVA Genel Müdürü
Volkan ATALAY	ODTÜ Rektör Yrd.
Emin Sadık AYDIN	DPT Bilgi Toplumu Dairesi Başkanı
Yavuz BACACI	SENTİM Genel Müdürü
Recep BARUT	STM Genel Müdürü
Murad BAYAR	SSM Müsteşarı
Levent BERKMAN	Softtech Genel Müdürü
Şerif Acar BEYKOZ	YASAD Başkanı
Erol BİLECİK	INDEX Grup Ceo'su
Gökhan BOZKURT	Türk Telekom Genel Müdürü
Abdullah BÜYÜKBAYRAM	AB Danışmanlık Genel Müdürü
Michel CHAROUK	IBM Türk Genel Müdürü
Süreyya CİLİV	TURKCELL Genel Müdürü
Ümit CİNALİ	CISCO SYSTEMS Genel Müdürü
Osman COŞKUNOĞLU	CHP Uşak Milletvekili
Bülent ÇELEBİ	AirTies Yönetim Kurulu Başkanı
Özkan DALBAY	TURKSAT Genel Müdürü
Reha DENEMEÇ	AKP Ankara Milletvekili
İhsan DURDU	Ulaştırma Bakanlığı
Murat DURSUN	MOBİSAD Başkanı
Faruk ECZACIBAŞI	TBV Başkanı
Altay ELBEK	OYTEK Genel Müdürü
Hakkı EREN	SERVUS Genel Müdürü
Yüce ERİM	SOFTWARE AG Genel Müdürü
Murat ERKAN	SUPERONLINE Genel Müdürü
Gökhan ERKMAN	TİD Başkanı
Çiğdem ERTEM	INTEL Genel Müdürü
Altan Aras FAKILI	CASPER Genel Müdürü
Erkin FINDIK	TÜBİDER Başkanı
Arzu GENÇOĞLU	GARTNER Türkiye Genel Müdürü
Nahit GÖK	TUBİFED Başkanı
Abdullah Raşit GÜLHAN	SİNERJİTÜRK Etkin İş ve Güç Birliği Platformu Bşk.
Hüseyin GÜRER	DELOİTTE YK Başkanı
Fikret GÜRGEN	Boğaziçi Üniversitesi Bilgisayar Müh. Bölüm Bşk.

Turgut GÜRSOY	TÜBİSAD Başkanı
Emrehan HALICI	TZV Başkanı
Bülent HIÇSÖNMEZ	GOOGLE Genel Müdürü
Gürhan KALELİOĞLU	ORACLE Genel Müdürü
Ali KANÇAL	ALCATEL- LUCENT Genel Müdürü
Türksel KAYA BENSĞHİR	TODAİE E-Devlet Merkezi Müdürü
Faruk KEKEVİ	TBGD Başkanı
İzi KOHEN	ARENA Genel Müdürü
Aydın KÖKSAL	BİLİŞİM LTD. Genel Müdürü
Namık KURAL	BİYESAM Yönetim Kurulu Başkanı
Turhan MENTEŞ	TBD Başkanı
Adil Zafer MÜFTÜOĞLU	TÜTED Başkanı
Mehmet NALBANTOĞLU	KOÇ BİLGİ GRUBU Genel Müdürü
Serhat ÖZEREN	TEDER Başkanı
Tamer ÖZMEN	MICROSOFT Genel Müdürü
Esra ÖZTEZCAN	PROBİL Genel Müdürü
Ömer ÖZTÜRK	MERKEZ BANKASI Bilgi Tek.Genel Müdürü
Şeref SAĞIROĞLU	BGD Başkanı
Fusun SARP NEBİL	TÜRK İNTERNET COM Genel Yayın Yönetmeni
Gökhan SAY	SYMANTEC Genel Müdürü
Hayri SEVER	H.Ü. Bilgisayar Müh. Bölüm Başkanı
N.Levent ŞENSEZGİN	SYBASE Genel Müdürü
Tuğrul TEKBU LUT	LOGO Yönetim Kurulu Başkanı
Serpil TİMURAY	VODAFONE Genel Müdürü
Nejat TOĞRUL	INFOPARK Genel Müdürü
Özhan TOKTAŞ	SUN MICROSYSTEMS Genel Müdürü
Timur TUNCER	VESTEL Genel Müdürü
Serdar URÇAR	HP Türkiye Genel Müdürü
Hakan UYGUN	LKD Başkanı
Çetin UYGUN	CA Genel Müdürü
Faruk YARMAN	HAVELSAN Genel Müdürü
Adnan YAZICI	ODTÜ Bilgisayar Müh.Bölüm Başkanı
Cem YEKER	SAP Genel Müdürü
Tahsin YILMAZ	TTNET Genel Müdürü
T. Fikret YÜCEL	TTGV BAŞKANI
Halit ZAİM	FUJITSU SIEMENS Genel Müdürü

1. GİRİŞ

Bu rapor, Türkiye Bilişim Teknolojileri (BT) Sektöründe bulunan tarafların ilgisini genel bir değerlendirmeye odaklamak üzere, Türkiye Bilişim Derneği (TBD) tarafından hazırlanmıştır. Raporun amacı, siyasi iradeyi kullananlar ile BT Sektörü üzerine politika belirleyici kararları alanlara destekleyici ve yol gösterici olmaktır.

Türkiye, ortalama yaşam uzunluğu, eğitim düzeyi (eğitim alan öğrenci sayısı ve eğitim dağılımı) ve gayri safi yurtiçi hasılayı temel alan insani gelişmişlik göstergesine göre Birleşmiş Milletlerin 2009 yılı raporunda 79. sıraya yükselmiştir. Kasım ayında yayınlanacak 2010 raporunda bu sıralamada Türkiye'nin sırasının daha yukarıda olması beklenmektedir. Her ne kadar gayri safi yurtiçi hasıla sıralamasında Türkiye 63. sırada olsa da, öğrenim yaşındakilerin okullara kayıtlı öğrenci oranına bakıldığında 105. sırada yer almaktadır.

Diğer gelişmişlik göstergeleri gibi BT'nin yaygın ve etkin kullanımı, ülkemiz için büyük önem taşımaktadır. Ülke ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlayacak duruma gelmiş olan bu sektörün, ulusal sermaye ve yatırımlarla büyümesi, ülke ihracatındaki payının artırılması, yeni iş alanları yaratmak üzere devlet tarafından desteklenmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Bununla birlikte BT sektörünün yalnız ekonomik kalkınmanın değil, sosyal kalkınmanın da motoru olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin bilişim toplumuna dönüşebilmesi, ancak ve ancak, toplumun geniş kesimlerinin BT Sektöründeki mal ve hizmetlerden yararlanması ile mümkündür. Bunun en önemli koşulu ise, devlet eliyle gerçekleştirilen işlemlerde BT araçlarının yaygın ve elverişli bir şekilde kullanılmasıdır.

Türkiye Bilişim Derneği ilkini 2006 yılında yayımladığı Değerlendirme Raporu'nda BT sektöründe çalışacak nitelikli insan gücü yetiştirilmesinin önemi, devletin mal ve hizmet alımı mevzuatında BT alanındaki mal ve hizmetlerin alımının ayrılması, özel iletişim vergilerinin kabul edilebilir düzeylere çekilmesi ve yazılım ihracatının geliştirilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekliliği vurgulanmıştır. 2007 yılını değerlendiren ikinci raporda da özellikle devlet eliyle gerçekleştirilen faaliyetlere ağırlık verilmiştir.

2008 yılı Değerlendirme Raporunda ise bir önceki yıla göre Telekomünikasyon sektöründeki gelişmelere vurgu yapılmıştır.

Bu rapor, BT Sektörü ile ilgili olarak kamu, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve özel sektör araştırma şirketleri tarafından yayınlanan raporlara bir alternatif değildir. Söz konusu raporları eleştirmek veya geliştirmek amacıyla da hazırlanmamıştır. Raporun, tablo, grafik gibi araştırma sonuçlarından mümkün olduğu kadar arındırılarak, çok öz olarak hazırlanmasına özen gösterilmiştir. Rapor,

TBD Yönetim Kurulu tarafından Bilişim'2010 Danışma Kurulu Üyelerinin görüşüne sunulmuş, gelen öneri ve eleştiriler çerçevesinde gerekli geliştirmeler yapıldıktan sonra, TBD Yönetim Kurulu'nun kararı ile Bilişim'2010 etkinliğinde Kamuoyuna duyurulmasına karar verilmiştir.

Bilişim 2010 Değerlendirme Raporunun oluşumuna katkı veren herkese ve ayrıca, raporun hazırlanmasını sağlayan Sayın İ. İlker Tabak, Sayın Serhat Özeren ve Sayın Prof. Dr. Volkan Atalay'a teşekkürü bir borç biliriz.

Saygılarımızla

Türkiye Bilişim Derneği

Yönetim Kurulu

2. 2010 YILINDA NELER OLDU?

2010 yılının en önemli olayı, 2009 Temmuz ayı sonunda başlayan ve 3G olarak anılan “Üçüncü Nesil Mobil İletişim Sistemleri” ile ilgili hizmetlerin yaygınlaşması ile hızlanan “sosyal dönüşüm” olmuştur. Ulaştırma Bakanlığı ve BTK'nın hazırladığı 3G ihalesi şartnamesiyle beraber getirilen zorunluluklarla çok önemli AR-GE merkezlerinin açılmasına vesile olunmuştur. Yine Türkiye'de ilk defa 3G şartnamesinde konulan bir madde ile lisans sahibi işletmecilerin yatırımlarının en az %10'unun Türkiye'de ürün ve sistem geliştirmek üzere kurulmuş olan KOBİ'lerden yazılım ve donanımlarının %40'ını Türkiye'de yerleşik Ar-Ge merkezi olan kuruluşlardan temin edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Aynı kapsamda her bir işletmecinin 500'er Ar-Ge mühendisi istihdamı zorunluluğu getirilmiştir. Mobil iletişimde yeni bir dönemin başlamasıyla kullanıcılar çok daha yüksek hızlarda mobil İnternet erişimi ve görüntülü konuşma gibi kavramlarla tanıştılar.

Bununla birlikte, Mobil Numara Taşınabilirliği uygulamasıyla ivme kazanan rekabet, 2010 yılı Nisan ayında operatörler arasında ödenmekte olan toptan çağrı sonlandırma ücretleri olan arabağlantı ücretlerinin %52 oranında düşürülmesi ile birlikte önemli bir gelişim göstermiştir.

BTK'nın çalışmaları sonunda Türkçe karakterler uluslararası standartlara girmiş, Sektörümüzün BT cihazlarının Türkçe desteği konusunda gösterdiği özen sonuç vermeye başlamış olup memnuniyetle karşıladığımız ve 16 Mayıs 2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kısa Mesaj Hizmetlerinde Türkçe Karakter Kullanımına Dair Yönetmeliğin ardından Türkçeye uygun bir klavye düzeni olan F Klavye konusunda başlatılan girişimler de umut vermektedir.

Bilişim sektöründe yazılım ve hizmetler alanında çok sayıda firma faaliyet göstermekle birlikte, ölçek, yetkinlik, deneyim ve finansal güç açısından önemli sorunlar devam etmektedir. Dünya, yazılım sanayiinde konvansiyonel ve yenilikçi uygulama projeleri ile dev adımlarla ilerlerken Türkiye'de 2010 yılı içinde kayda değer içerik ve bütçede bir yazılım projesi duyulamamıştır.

BT Sektöründe pazarın darlığı ve dikey pazarlardaki sınırlı gelişim sorunlarına sektör dinamikleri çözüm bulamamaktadır. Dış pazarlara açılımın yetersiz oluşu ve iç pazarda fiyata dayalı rekabet, sektörün büyümesini engellemektedir. Ülkemizde hizmetten kazanç sağlama ve hizmet kalitesine dayalı rekabet için BT sektörünün standartları acil olarak hayata geçirilmelidir. Bu konuda bir çok STK çalışmalar hazırlamıştır.

Telekomünikasyon sektörünün de dahil olduğu toplam pazar büyüklüğü 2009 yılında 24.6 milyar ABD doları iken 2010 yılında yaklaşık 27 milyar ABD doları civarında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Yazılım ve hizmetlerin pazar payı 2009 yılında %5,6 büyümüş olup 2010 yılında da büyümenin sürmesi beklenmektedir. Halen toplam BT pazarı içerisinde aldığı pay AB ortalaması olan yüzde 30'un çok altındadır. Bu oranın ise dünya ortalamasıyla karşılaştırıldığında oldukça düşük kaldığı görülmektedir. Yüksek nitelikli hizmet ve uygulama üretimi konusunda bu oranının düşük seyretmesi kalifiye iş gücünün israfına ya da yetersiz istihdamına yol açacaktır. Bu ise dünyada meydana gelen bir başka gelişim dalgasının daha ıskalanmasıyla sonuçlanabilecektir.

TÜİK tarafından 2010 yılı Nisan ayı içerisinde gerçekleştirilen Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre hanelerin %41,6'sı İnternet erişimi olanağına sahiptir. Bu oran 2009 yılının aynı ayında %30'du. ADSL bağlantı tipinin %73,3'lik bir oran ile halen en tercih edilir bağlantı yolu olduğu belirlenmiştir.

2010 yılının ikinci çeyreği itibariyle genişbant pazarında dikkati çeken en önemli gelişmeler mobil genişbant internet ve fiber abone sayılarındaki artışlardır. Ayrıca DSL ve kablo internet pazarındaki abone artışlarının bu çeyrekte de devam ettiği görülmektedir. Bununla birlikte, en önemli alternatif şebeke durumundaki Kablo TV şebekesi üzerinden sunulabilecek telekomünikasyon hizmetlerinin geliştirilmesi için daha fazla çabaya ihtiyaç bulunmaktadır.

2010 yılı içinde geniş bant abone sayısı 2009'a göre 1,4 milyona yakın artmış ve 7,6 milyonu geçmiştir.

"Hane halkı bilişim teknolojileri kullanımına" ilişkin raporda İnternet kullanan bireylerin %51,2'sinin oyun, müzik, film, görüntü indirmek ya da oynatmak için İnterneti kullandığı belirlenmiştir.

İnternet kullanan bireylerin %85'inin İnternet üzerinden hiç mal veya hizmet satın almamış olması dikkat çekmektedir. Bu uygulamalarda kullanımı yaygınlaştırmak için güven seviyesinin iyileştirilmesi şarttır.

Kablo TV abone sayısı 2009 yılına göre artarak 1,3 milyona ulaşmıştır. Kablo TV platformuna ilişkin olarak işletmeci firma ile kablo platform hizmeti işletmecileri arasında yaşanan hukuki sorunlar devam etmektedir. Kablo TV üzerinden ses hizmetinin hiç verilmemesi ve veri hizmetlerinin son derece sınırlı kalması, PSTN şebekesine tek alternatif durumundaki bu şebekenin atıl kalmasına ve rekabetin gelişmesi için gerekli katkıyı sağlayamamasına neden olmaktadır.

Telekomünikasyon Sektöründeki serbestleşme sürecinin pazarın ihtiyaçları ve teknolojik gelişmeler ile uyumlu olmasına çalışılmaktadır. 2010 yılı içinde yasal düzenlemeler ve mevzuat çalışmaları büyük ölçüde tamamlanmış olmakla birlikte bu alanda eksiklikler mevcuttur. Düzenlemelerin etkileri henüz tam anlamıyla ölçülememektedir. Sabit Telekom hizmetleri alanında serbestleşmenin tam olarak gerçekleşmemiş ve rekabetin beklenen düzeye ulaşamamış olması nedenleriyle son kullanıcıya fiyat ve servis açısından çok seçenekli hizmet sunulamayan bir dönem yaşanmıştır. Bunun dışında diğer bir önemli konu ise sabit pazardaki tüketici

fiyatlarıdır. Bu pazarda rekabetin bir türlü istenilen seviyeye ulaşamamış olması, Sabit Pazar tüketicilerinin dakika başına ödedikleri ücretin dramatik bir şekilde artmasına yol açmaktadır. Türk Telekom'un 2005 yılında ses hizmetlerinden elde ettiği gelir (5.935.865.769) aynı yılda yarattığı trafiğe bölündüğünde (53,1 m. dk) tüketicilerin dakika başına 11 kr ödediği görülürken günümüzde tüketicilerin (2009 ses geliri 4.727.960.167 TL 2009 yaratılan trafik 23,1 m dk) dakika başına 19 kr. ödediği görülmektedir. Bu miktar içerisinde abonelerden alınan sabit ücretin payının %35'ten %61'e gelmesi de, sabit Pazarın rekabet sorununu bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Mobil telekomünikasyon hizmetleri alanında ise mobil numara taşınabilirliğinin yürürlüğe girmesi ve arabağlantı ücretlerinin düşürülmesi gibi düzenlemelerle rekabetin tesisi için önemli adımlar atılmıştır. BTK 2010 yılında, bu tarihe kadar yoğun bir şekilde yürürlüğe konulan düzenlemelerinin etkisinin bir süre izlenmesi ve bunun neticesinde yeni düzenleme ihtiyacının belirlenmesine karar vermiştir.1 Şubat 2007 tarihinde yürürlüğe giren Numara Taşınabilirliği Yönetmeliği 2008 yılının son aylarında uygulanmaya başlamıştır. Numara taşınabilirliği hizmetinin verilmeye başladığı Kasım 2008'e kadar sürekli artan abone sayısı grafiği her yöne tarifelerinin sunulması ile birlikte Ocak 2009'dan itibaren düşmeye başlamıştır. Aynı anda birden çok telefon kullananların tek cep telefonuna dönmeleri sonucunda 65,8 milyon olan abone sayısı Haziran 2010 itibariyle 61,5 milyona gerilemiştir. Aynı tarih itibariyle 3G abone sayısı da 11,4 milyonu aşmıştır.

Coğrafi Numara Taşınabilirliği 10 Eylül 2009 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiştir. Sabit Numara taşıma işlemleri ise halen etkin bir şekilde uygulanamamaktadır.

Son 5 yılda sabit pazar trafiğinin hem yüzdesel olarak hem de dakika cinsinden gerilemekte olduğu, aynı dönemde mobil pazarda ise önemli büyüme meydana geldiği görülmektedir. Bu gelişme, Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki gelişmelerle karşılaştırıldığında, önemli farklılıklar olduğu dikkati çekmektedir. Bu dengesizliğin en geniş platformlarda tüm paydaşların katılımıyla şeffaf bir şekilde ele alınması ve alınacak tedbirlerin belirlenmesi gerekmektedir.

Al-Sat ve Veri Akış Erişimi yöntemleri ile 2007'de imzalanmaya başlayan 'Yerel Ağın Paylaşımına Açılması' Sözleşmeleri ile alternatif operatörler erişim seviyesinde DSL cihazlarını da Türk Telekom santralleri içine koymaya ve hizmette farklılaşma sağlamaya başlamıştır. Her ne kadar bu hizmet sunulmaya başlanmış olsa da YA-PA yöntemiyle alternatif işletmecilerden hizmet alan abone sayısı dikkate alındığında toptan seviyede alınan önlemlerin etkili olduğunu söylemek mümkün değildir. Diğer taraftan, Türk Telekom tarafından TNet dışında kalan diğer bütün İnternet servis sağlayıcılarını kapsayan uzun süreli promosyonlar yapılmaya başlanmış ve Al-Sat, VAE modellerinde iş yapmakta olan İnternet servis sağlayıcılara yönelik bir pozitif ayırmacılık tesis edilmeye çalışılmıştır. Her ne kadar pozitif ayırmacılık

yapılıyor olsa da bu önlemler pazardaki rekabetin tesisi için yeterli olmamıştır. Yerleşik operatör ile alternatif operatörlerin Pazar paylarının birlikte değerlendirilmesi halinde, bu sonuç rahatlıkla görülecektir.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun özellikle sektöre girişleri kolaylaştıran ve tüketici haklarını gözeterek düzenlemeleri gerçekleştirilmiştir. Yetkilendirme usullerinin basitleştirilmesi sonucunda, sektörde hizmet veren işletmeci sayısı 416'ya çıkmıştır. Her ne kadar yetkilendirilmiş işletmeci sayısında artış olsa da yerleşik işletmecinin ilgili piyasalardaki Pazar payı göz önünde bulundurulduğunda yetkilendirmelerin pazardaki etkin rekabete katkı sağladığı ifade edilememektedir.

Mobil hizmetlerde, kontör kavramı kaldırılmış, ücretlendirmede TL/kuruş'a geçilmiştir. Yalın DSL ile ilgili çalışma tamamlanmıştır. Bu çerçevede mevcut durumda 'telefon' veya 'telefon+DSL' aboneliği olup Yalın DSL'ye geçecek veya halen telefon aboneliği bulunmayıp doğrudan Yalın DSL aboneliği olacak tüm kullanıcıları kapsayacak şekilde başvuru, tesis, geçiş süreçleri, hizmet seviyesi taahhüdü ve ücretler başta olmak üzere Yalın DSL hizmetine ilişkin Türk Telekom ve İSS'ler arasında uygulanacak usul, esas ve ücretleri kapsayan "referans teklif" dokümanı onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Bu husus her ne kadar yürürlüğe girmiş olsa da Rekabet Kurulu'nun konuya ilişkin almış olduğu kararın 2008 yılının Şubat ayında alınmış olduğu göz önünde bulundurulduğunda serbestleşme için yine geç kalındığı görülmektedir.

Ortak yerleşim ve tesis paylaşımı konusunda işletmeciler lehine iyileştirmeler yapılmıştır. Konuya ilişkin yönetmelik sadece erişimin konusu ile işletmecileri tesis paylaşımı yükümlüsü belirlemektedir. Altyapıların geliştirilmesinin sağlanması ancak yerleşik işletmeci olan Türk Telekom daha kapsamlı bir şekilde tesis paylaşımı yükümlüsü olarak ilan edilmesi ile mümkün olacaktır. Elektronik Haberleşme Sektöründe Tüketici Hakları Yönetmeliği 28.07.2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Ayrıca, Elektronik Haberleşme Hizmetlerinde Hizmet Kalitesi Yönetmeliği 12 .09.2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Türkiye'de IPv6'ya geçiş için çalışmalar devam etmektedir. BTK koordinasyonunda İnternet Alan Adları Ulusal Koordinasyon Kurulu" (".tr UKK") oluşturulmuş "İnternet Alan Adları Yönetmeliği Taslağı" hazırlanmıştır. İnternetin güvenli kullanımı konusunda "Kötücül Yazılımlarla Mücadele Pilot Projesi (KYMP) çalışmaları başlatılmıştır.

2010 yılında Kamu yatırımlarında görülen azalmaya bağlı olarak Kamu BİT yatırımları için ayrılan payın önemli ölçüde azalmış olması projelerin gerçekleşmesini etkilemektedir.

Kamu İhale Kurumu mevzuatının bilişim teknolojileri sektöründeki uygulama zorluğundan kaynaklanan nedenlerle sektördeki birçok şirket kamu ihalelerinden yasaklanmış, esas olarak rekabetin gerçekleşmesini sağlamak amacı ile yapılmış olan kamu ihaleleri mevzuatı, zımnî olarak rekabet ortamını zedelemeye ve sektörün gelişimi önündeki en önemli engellerden birisi olmaya devam etmektedir.

2010 yılı da tıpkı 2009'da olduğu gibi, 5651 sayılı yasa dışında mahkemelerin çeşitli kararları ile internet üzerindeki birçok web sitesine erişimin sıklıkla ve uzun süreli olarak filtrelendiği bir yıl olmuştur. 5651 sayılı yasa kapsamında ise 2007 Kasım ayından bu yana 81 bin ihbar alan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından 5651 sayılı yasa kapsamında ise %95 oranında, çocuk pornosu, müstehcenlik ve kumar olmak üzere katalog suçlar kapsamında re'sen ve mahkeme kararı ile engellemeler yapılmış, 5000 site ise uyar-kaldır mekanizması işletilerek, suç teşkil eden içeriği çıkardığı için erişime engellenmemiştir.

2009 yılı raporunda belirttiğimiz bir gerçeği burada tekrar etmek gerekiyor: İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı gibi kuruluşların e-Devlet Kapısı ve eylem adımlarına göre yapması gereken yatırımların çok büyük bir bölümü, toplumun geniş kesimlerini ilgilendiren yatırımlardır. Devlet eliyle gerçekleşmesi gereken e-devlet projelerinin 2011 içinde tamamlanması beklenmektedir. Bunun gerçekleşmesiyle, toplumda BT ürünlerinin kullanımına yönelik yaygınlığın çoğalması beklenmektedir.

Bu sene yapılan Halkoylaması öncesinde, 2009 yılındaki Mahalli İdareler Seçiminde olduğu gibi, İçişleri Bakanlığı tarafından Yüksek Seçim Kurulu'na sunulan ve temeli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi olan verilerle seçmenler belirlenmiştir. Ancak, bu durumun sakıncaları değişik çevrelerce tartışılmıştır. Bu tartışmalar sonucunda bu sene yapılan oylama öncesi listelerle ilgili tartışmalar azalmış ancak sistemin güvenliği ve müdahaleye açık olup olmadığı tartışmaları yapılmıştır.

Ülkemizin en az etkilenenler arasında olduğu ifade edilen küresel ekonomik krizin yönetiminde bilişim teknolojisi olanaklarından çok az yararlanılmış, (herhangi bir süreç iyileştirilmesi yapılmadığı için) gerçekleştirilen yanlış bilişim yatırımları ile kaynak yönetimindeki etkin olmayan kullanımına devam edilmiştir.

Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Bilgi Teknolojisi Raporu'na göre; Türkiye, ağ toplumuna hazır olma derecesi (Networked Readiness) itibarıyla 61. sırada yer almıştır (1. Danimarka, 2. İsveç, 3. ABD).

Sayısal uçurumun önlenmesi ve Bilişim Toplumuna Dönüşüm stratejisine yönelik olarak, özellikle de mobil hizmetlerin kentsel olmayan alanlara yaygınlaştırılmasına yönelik yatırımların evrensel hizmet fonundan karşılanmasının önemli bir adım olacağı değerlendirilmektedir.

Türkiye Bilişim Derneği, 9-11 Haziran 2010 günlerinde bir ilke daha imza atarak İzmir Büyükşehir Belediyesi işbirliği ve Ulaştırma Bakanlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, İzmir Ticaret Odası ve sektörümüzün diğer paydaşlarının destekleri ile İzmir’de, Uluslararası Bilişim Hukuku Kurultayı’nı gerçekleştirmiştir. Etkinliğin en önemli destekleyicileri ise hukukçular olmuştur. Başta Yargıtay, Adalet Bakanlığı ve Türkiye Barolar Birliği ile Adalet Akademisi son sınıf öğrencileri olan hakim ve savcı adaylarının aktif katkıları etkinliğe zenginlik katmıştır.

Kurultaydan birkaç gün önce Google’ın kendi IP havuzunda yaptığı düzenleme neticesinde Google tarafından sağlanan bazı servislerin erişimlerinin sıkıntılı olması etkinliğin gündemini belirlemiş ve basın ilgisini bu yönde artırarak **“Hukuk için Bilişim, Bilişim için Hukuk”** ana temasının isabetli ve yerinde bir seçim olduğunu göstermiştir.

2008 yılında 5809 sayılı Kanununun Ek 33. maddesinin birinci fıkrasına “kamu hizmetlerinin elektronik ortamda verilebilmesini sağlayan e-devlet kapısı hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojileri alanında her türlü faaliyette bulunmak” ibaresi ve “4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idareler, e-devlet ile ilgili bilgi ve iletişim teknolojileri hizmetleri kapsamında, Türksat A.Ş.’den doğrudan yapacakları hizmet alımları yönünden, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi değildir” cümlesi eklenmiştir. Bu değişikliklerle kamu kurum ve kuruluşlarının e-devlet hizmet alımları kapsamındaki ihtiyaçlarını doğrudan temin edebilmeleri için 2008 yılında Türksat A.Ş.’ne sağlanan imtiyazın sonuçları 2010 yılında görülmeye başlanmıştır.

Sayısal uçurumun azaltılması ve Türkiye’de e-dönüşüm sürecine gençlerin etkin katılımının sağlanması amacıyla, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Devlet Planlama Teşkilatı, Habitat için Gençlik Derneği ve Microsoft Ltd. Şti. ortaklığı ile 2005 yılı Mart ayından bu yana yürütülen “Bilenler Bilmeyenlere Bilgisayar Öğretiyor Projesi” Ulusal Koordinasyon Toplantısı 14-16 Temmuz 2010 tarihlerinde Ankara’da yapılmıştır. Kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları işbirliğinin güzel bir örneğini teşkil eden ve çeşitli kurumlar tarafından ödüllendirilen proje kapsamında 900’e yakın gönüllü eğitmen sayesinde şu ana kadar 71 ilden yaklaşık 110.000 kişi bilgisayar okur yazarı olmuştur. Bilgisayar okur yazarlığı oranını artıracak benzer projelerin çoğalması gerekliliği önemini sürdürmüştür.

Alcatel-Lucent, dünya çapındaki en yeni Ar-Ge Merkezi’ni İstanbul’da Mayıs ayında açmıştır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın onayı ve T.C. Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı’nın (Başbakanlık Yatırım Ajansı) desteğiyle faaliyete geçen Merkez’de, Alcatel-Lucent bünyesindeki yeni teknolojilerle ilgili bazı çalışmaların Türkiye’den yürütüleceği açıklanmıştır. Alcatel-Lucent Türkiye Ar-Ge Merkezi’nde ilk etapta 62 Türk mühendisin görev alacağı, bu sayının bir yıl içinde yaklaşık olarak 100’e ulaşacağı bildirilmiştir. Bunun yanında sektörün önde gelen Çinli Üreticilerinden Huawei’de Çinden sonra Dünyadaki ikinci büyük Ar-Ge merkezini’de İstanbul

Ümraniye'de açmıştır. Huawei, 3 yıl içinde 350'si Ar-Ge merkezi ve 150'si teknik destek merkezi olmak üzere toplam 500 Türk mühendise iş olanağı sağlamayı planlamaktadır.

Diğer taraftan, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından verilen AR-GE Merkezi Belgesi'ni alan Avea, Merkez bünyesinde telekomünikasyon sektörüne hizmet sağlayan firmaların da faydalanabileceği projelere yer vermeyi hedeflemektedir.

Intel ile ODTÜ ve Bilkent Üniversitesi arasında "Akademik Araştırmalara Yönelik İşbirliği Anlaşması" 2010 Mart ayında imzalanmıştır. Intel bu kapsamda, ODTÜ'nün Mikroelektro Mekanik Sistemler Araştırma ve Uygulama Merkezi'ne 2,5 milyon ABD doları ekipman desteği yapacağını, ayrıca ODTÜ'de yürütülecek Enerji Verimliliği Projesi ile Bilkent Üniversitesi'nde yürütülecek "Kutupsal Kodlar" projelerinin hayata geçmesi için destek vereceğini taahhüt etmiştir.

Hizmet ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren işletmelere de Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme Başkanlığı'nın sunduğu desteklerden yararlanmasına imkan sağlayan tasarı TBMM Genel Kurulu'nda 22 Nisan 2009'da kabul edilerek yasalaşmıştı. Yasayla, imalat sektörünün yanı sıra hizmet ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren işletmelerin de KOSGEB desteklerinden yararlanmasına imkan sağlanacağı öngörülmektedir. Bu kapsamda bilişim KOBİ'lerinin de bu desteklerden zaman içinde yararlanması beklenmektedir.

3. 2010 YILINDA NELER OLMADI?

2010 Yılında Bilişim Toplumuna Dönüşüm Konusunda siyasal sahiplenme ve ilgi daha önceki yıllara göre artmamıştır. E-Dönüşüm İcra Kurulu 2010 yılı içinde sadece bir kere toplanmıştır.

Uzun yıllardır hiç yapılmamış çalışmalarını birden hayata geçirmenin de kolay olmadığı tartışma götürmemektedir. Ayrıca fiziki dönüşüm kadar fikri dönüşümün de kamuda yaygınlaşması zaman alacaktır. **Türkiye rotayı henüz Bilişim Toplumuna tam anlamıyla yöneltmiş değildir.** Bu rotadan sapmamak için de siyasi iradenin desteğinin en üst düzeyde sağlanmasının önemi gün geçtikçe artmaktadır.

“Bilgi Toplumu Stratejisi”nin Eylem Planı uygulamaları takviminin çok gerisinde kaldığı halde, herhangi bir hızlandırma çabası görülmemiştir. “Bilgi Toplumu Stratejisi Belgesi”ne bağlı eylem adımlarında belirtilen toplam 111 faaliyetin büyük bölümü 2007 ve 2008 yıllarında hayata geçeceği halde, henüz hayata geçmemiştir. 2009 yılı sonu itibarıyla Eylem Planı’nın gerçekleşme durumu farklı açılardan değerlendirilmiştir. Eylemlerin ilerleme aşamaları dikkate alındığında, eylemlerden 22 adedinin (%20) tamamlandığı, 62 eylemin (% 56) çalışmalarında önemli aşama kaydedildiği ve 19 eylem (% 17) ile ilgili çalışmaların ise henüz başlangıç aşamasında olduğu görülmektedir.

Ayrıca, sorumlu kuruluşların katkılarıyla her eylem için 0 ila 100 arasında değişen tamamlanma yüzdesi DPT tarafından belirlenmiştir. Bu bağlamda, her bir eylemin tamamlanma yüzdesi dikkate alınarak hesaplanan ortalama tamamlanma oranı % 49,65 olarak belirlenmiştir.

2009 yılı içinde Strateji belgesindeki adımları hızlandırma konusunda devletin farklı kademelerinde bir arayışın başladığı görülmektedir. Özellikle BT alanındaki mal ve hizmet alımlarının tek merkezden ve eşgüdümlü yapılmasını amaçlayan “Bilgi Toplumu Ajansı” kurulmasına ilişkin yasa tasarısı taslağı kamuoyunun görüşlerine açılmıştır. Yasa tasarısı taslağında genel olarak eşgüdümün merkezi bir yapı tarafından sağlanması için getirilen düzenlemelerin uzun süredir oluşturduğu beklentiyi karşılamaya çalıştığı ancak eşgüdüm ve planlamayla sorumlu ve sınırlı olması gereken söz konusu yapının icracı kurum şeklinde de dönüştürülmesinin sakıncalı olduğu görüşü hakim olmuştur. Kamuoyundan gelen tepkiler sonucunda Bilgi Toplumu Ajansı e-Devlet çalışmaları ile ilgili düzenlemeler arasından kaldırılmıştır.

e-Devlet ile ilgili düzenlenmeyen alanları düzenlemek için Başbakanlık e-Devlet Danışma Grubu tarafından hazırlanan torba kanun ve yine sektörde Bilgi Toplumu Ajansı Kanun tasarısı taslağı olarak bilinen e-Devlet ve Bilgi Toplumu Kanun Tasarısı Taslağı son halini alarak Bakanlar Kurulu’na sevk edilmiştir.

Daha önce hazırlanan taslak tasarı üzerinde yeniden değişikliklerin yapıldığı tasarıda Bilgi Toplumu Ajansı çıkarılarak, torba yasa tasarısı ve çerçeve kanun birleştirilmiştir. Bundan sonraki süreçte Ulaştırma Bakanlığı bünyesinde yeni bir birimin oluşturulması ya da Devlet Planlama Teşkilatı koordinasyonunda mevcut yapıların devam ettirilmesi gündeme gelmiştir.

Mevcut tasarı ile birlikte Başbakanlık tarafından yürütülen 11 öncelikli e-Devlet Projesinin önündeki engeller ve e-Devlet süreçlerine engel oluşturan mevzuatlar üzerinde değişiklikler ele alınacaktır.

12 Mart 2008 tarihinde yürürlüğe giren ve AR-GE Yasası olarak adlandırılan yasanın uygulamadaki sorunları 2010 yılında da sürmüştür. Halen bazı firmalar kendilerine tanınan olanakları teknoloji geliştirme merkezleri (teknokentler) dışında kullanmak konusunda tedirgin davranmaktadır.

Türkiye'nin Bilişim Toplumu Olma vizyonu çerçevesinde; gerek yazılım geliştirme, gerekse bilgisayar kullanımının arttırılması hedeflerine ulaşılması için gerekli olan İnternet altyapısının alternatif operatörlere açılması sağlanmış, ancak yatırımı özendirerek düzenlemeler yapılmadığı ve düzenlemelerde yatırım merdiveni kavramı işletilmediği için hizmet bazlı rekabette altyapı bazlı rekabete geçiş 2010 yılında da sınırlı olmuştur.

Serbestleşme sürecinde 2010 yılında alınan mesafeyi arttırmak için daha çok çalışma yapmak gerekmektedir. Telekom sektöründeki sadece hizmete dayalı yetersiz seviyede bir rekabet yerine, altyapıya dayalı rekabete öncelik verilmelidir. Bu anlamda yerleşik işletmeci olan Türk Telekom'un tesis paylaşımı yükümlülükleri gözden geçirilmeli, geçiş hakkına ilişkin engellerin ortadan kaldırılması sağlanmalı, kamu kurumlarının elinde bulunan altyapılar alternatif işletmecilerin kullanımına açılmalıdır.

ADSL hizmetlerine önemli bir seçenek olan genişbant kablo internet erişimi konusunda işletmeci firmalar ve hukuki sorunlar nedeniyle ilerleme sağlanamamıştır. Kablo İnternet hizmetlerinin kullanımında 2009 yılı sonunda 146 bin olan abone sayısında belirgin bir artış olmakla beraber 2010'un ilk altı ayı sonunda 191 binde kalmıştır. Kablo TV şebekesinin 10.2.2005 tarih ve 05-10/81-30 sayılı Rekabet Kurulu kararı doğrultusunda alternatif internet servis sağlayıcıların erişimine açılması uygulamasının gündeme alınması gerekmektedir.

Sabit pazardan farklı olarak mobil sektörde rekabet daha fazla gelişmiş durumdadır. Bu tespit BTK'nın birçok raporunda da yer almaktadır. Buna karşın, mobil sektörde verimlilik ve karlılık sorunu bulunmaktadır. Bu sorunun çözümü için alınacak her türlü tedbirin ivedilikle hayata geçirilmesi, hem rekabetin güçlendirilmesi hem de tüketici faydasının artırılması açısından zaruret arz etmektedir.

e-Devlet Kapısı açılmış, ancak beklenen faydayı sağlamaktan uzak ve yalnız ilgili işlemlere bağlantı veren, özgün çözümler içermeyen bir yapıda çalışmaya başlamıştır.

Bu nedenle 2010 yılı için belirlenen 1 milyon kullanıcı hedefine henüz ulaşamamış ve 2010 yılında da e-Devlet kapısının yaygın kullanılabilirliği beklenen düzeye çıkamamıştır. Bilişim sektörü çalışanları arasında bile e-Devlet kapısını kullanmayanların çokluğu dikkat çekmektedir. Bu konuda e-devlet kapısının önündeki yasal engellerin kaldırılmasıyla ilgili Ulaştırma Bakanlığı'nun bir yasa çalışması yaptığı bilinmektedir.

2008 yılında Başbakanlığın 2007/16 sayılı Genelgesi ile başlatılan Elektronik Kimlik Kartı çalışmalarında belirli bir aşamaya gelinmiştir. Ancak 2009 yılında söz konusu proje ile ilgili beklentiler gerçekleşmemiş olmasına karşın 2010 yılı içinde çalışmalara hız verilmiş ve pilot uygulamaya başlanmıştır.

TÜBİTAK'ın Ar-Ge desteği sağladığı projelerde kendi enstitülerini desteklemesi eğilimi sürmektedir. Ayrıca, üniversite ve sanayi tarafından üretilen projelere TÜBİTAK desteği sağlamada sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle yoğun bürokrasi işlemleri küçük ölçekli şirketlerin yenilikçi yapılarının gelişmesinin önünde önemli bir engel olmaktadır. Bu ve benzeri tutumlar üniversite-sanayi işbirliğinin cılız kalmasına neden olmakta ve zaten kıt kaynakları olan yerli yazılım sanayinin gelişimini yavaşlatmaktadır. Bunda, Ar-Ge ve inovasyon konularında işbirliği kültürünün gelişmemiş olması ve gelişmesi için teşvik ve olanakların sağlanmamış olması da önemli rol oynamaktadır.

Teknoparklar Kanunu'nun üniversiteleri modern emlakçı konumundan çıkaracak, gerçekten inovasyona dayalı, küçük kuluçka merkezleri halinde çalışabilecek konuma kavuşturacak bir içerikle güncelleştirilmesi için yapılan eleştiriler de 2010 yılında da devam etmiştir. Sektörümüz için yaşamsal önemi olan ve Aralık 2013'te bitecek olan gelir ve kurumlar vergisi ile ilgili teşviklerin sürdürülmesi için yasal düzenleme gerekmektedir. Bunlara ek olarak, AR-GE Kanunu ile Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu arasında uyumun sağlanması bu kanunlardan herhangi birine bağımlı firmalar arasında dengesizlik yaratmaması açısından önem arz etmektedir. 4691 nolu Teknoparklar Kanunu, üniversite-sanayi işbirliği konusunda öğretim üyelerinin arge faaliyetine katılımını çok açık bir şekilde tanımlamıştır; fakat üniversitelerin tamamlayıcı nitelikteki düzenlemeleri birbirinden oldukça farklı nitelikleri arz etmekte ve bazen de keyfiliğe yol açmaktadır. Sonuçta, bu farklılıklar araştırmacıların geliştirmeye sürecine katılımını güçleştirmektedir.

Kamu ihaleleri mevzuatının, BT ürün ve hizmetlerine yönelik devlet alımları için uygun olmadığı yönündeki gerek sivil toplum örgütleri, gerek (kimi) idareler ve gerekse çeşitli şirket eleştirilerinin sonuca kavuşmasına yönelik önlemler bu dönemde de hayata geçirilmemiştir.

Yazılım ihracatını ölçecek sağlıklı gösterge ihtiyacı giderilmemiş, yazılım ihracatını teşvik edici düzenlemeler yapılmamıştır. Patent ve fikri mülkiyet haklarının tanımı, uygulaması ve adil kararlara bağlanması yönünde ciddi eksiklikler bulunmaktadır.

Mevcut mevzuatta bilişim ürün ya da hizmetlerinin anlamlı biçimde lisanslanmasına olanak verecek iyileştirmeler yapılmalıdır.

Telif hakları ve tescil kanun ve yönetmelikleri genellikle mamul hale gelmiş yazılım ürünlerine hitap etmektedir. Yazılım ürünlerini kapsayan, yeni yürürlüğe sokulmuş olan İsteğe Bağlı Tescil Yönetmeliği, fiziki koşulları ve kaynak kodunu korumak konusunda atılmış ilk önemli adım olmakla birlikte ihtiyaçları karşılamaktan uzaktır. **Yazılım ürünü** TOBB kanununda **sanayi ürünü** kabul edilmekteyken, ihracat mevzuatında **hizmet** olarak kabul edilmektedir. Bu da yazılım sektörünün ihracat teşviklerinden faydalanmasını engellemektedir.

Stratejik önemi olan bilişim alanındaki **vergi oranları** sadece bu sektörlerin büyümesini engellemeyip, bilişim toplumuna giden yolda Türkiye'yi yavaşlatmaya devam etmektedir. Bunun yanı sıra ülkemizde sermayenin güçlenmesini engellemekte; yerli sermaye yabancı şirketler karşısında zayıf duruma düşerek, bu şirketlerimizin küresel oyuncular tarafından kolaylıkla devralınmasının önü açılmaktadır.

4. NE YAPMALI?

Ülkemiz kaynaklarının etkin kullanımı, daha hızlı altyapı gelişiminin sağlanması ve tüketicilere daha hızlı ve ucuz hizmet ulaştırılabilmesi amacıyla operatörler arası altyapı paylaşımının teşvik edilmesi için somut adımlar atılması gerektiği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, altyapı paylaşım seviyesinin, rekabet ve tüketici faydası üzerinde olumsuz etki yaratacak seviyede olmamasına özen gösterilmelidir.

Sabit pazarda rekabetin tesisi ve tüketici faydasının sağlanması için hem düzenleme seviyesinde hem de bu düzenlemelerin yerleşik işletmeciler tarafından uygulanması tarafında atılacak çok adım bulunmaktadır. Sabit pazarda özellikle özelleştirmeden sonra tüketicinin bir birim hizmet için ödediği miktar katlanmıştır. 2005 yılında tüketiciler 1 dakikalık sabit görüşme için yaklaşık 9 kuruş öderken, 2009 yılında bu tutar 21 kuruşa ulaşmıştır. Bu tutar içinde sabit ücretin payı %35 iken 5 yılın sonunda %61'e ulaşmıştır. Bu durum açıkça ortaya koymaktadır ki, sabit Pazar tüketicileri, serbestleşme ve özelleştirmenin ardından hem daha çok alternatif hizmet sağlayıcısına kavuşamamıştır hem de aldıkları hizmet karşılığında daha fazla ödemeye başlamışlardır. Bu ve diğer bazı unsurların biraraya gelmesi sonucu sabit ses pazarının mobil ses pazarı karşısında önemli ölçüde küçüldüğü görülmektedir. Avrupa Birliği trendlerine aykırı bir şekilde gelişen bu durumun giderilmesi için 2011 yılında geniş bir tartışma platformu oluşturulmalıdır. İki Pazar arasındaki dengenin tesisi, ülkemiz telekomünikasyon sektörünün sağlıklı bir şekilde gelişimi için önem arz etmektedir. Sabit pazarda serbestleşmenin üzerinden 7 yıl, özelleştirmenin üzerinden ise 5 yıl geçmiş olmasına rağmen, rekabet istenen seviyeye ulaşamamıştır. Yerleşik operatörün sabit ses ve genişbantta %90'ların üzerindeki Pazar payının devam ediyor olması, bu alanda pazara giriş açısından önemli bir sorun olduğunu işaret etmektedir. Düzenleyici otoritenin bu alanda gerekli düzenlemeleri geciktirmeden devreye sokması ve etkin bir rekabeti sağlaması, tüketicilerin daha yeni teknoloji ile sunulacak servislere daha uygun fiyatlarla kavuşması anlamına gelecektir.

Mobil sektörde rekabetin gelişmesi için özellikle son 3 yıl içerisinde düzenleme seviyesinde birçok tedbir alınmış olmasına karşın, sektörü karlılık ve verimlilik faktörlerine bakıldığında, sağlıklı bir yapıdan bahsedilemez. 3 işletmeciden ikisinin son 5 yıldır hep zarar ediyor olması ve bu zararın yaklaşık 9 milyar TL civarına ulaşmış olması karşısında radikal önlemler alınması ve bugüne kadar alınan bir çok tedbirin de gözden geçirilmesi gerekmektedir. Düzenlemelerin çözüm niteliği taşıması ve sektörün büyümesine katkı sağlaması esas olmalıdır.

4G olarak adlandırılan ve dünyada 30'dan fazla operatörün testlerini yaptığı "Long Term Evolution" hizmetine ilişkin çalışmaların da başlatılması yerinde olacaktır.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ile operatör firmalar arasında yapılan imtiyaz sözleşmesine göre 3G lisansı alan işletmecilerin 3G yatırımlarının %40'ını ilk yıl 200, ikinci yıl 350, üçüncü yıl 500 Türk Mühendisin çalıştığı ARGE ve Teknik Destek Merkezi olan tedarikçi şirketlerden ve %10'unu Türkiye'de ürün ve sistem geliştirmekte olan KOBİ'lerden yapmaları koşulunun getirilmesi operatörler, BT sektörü ve tüketiciler açısından önemli bir gelişmedir. Bu düzenlemenin sabit işletmeciler de dahil olmak üzere sektörün tüm oyuncularına ve tüketicilere fayda sağlayacak şekilde uygulanması ve amacına ulaşabilmesi için sürecin dikkatle takip edilmesi ve gerekirse yeniden değerlendirilmesi göz ardı edilmemelidir.

Ülkemizde kişisel bilgisayar kullanımının yaygınlaşma hızının artırılması için gerekli önlemlerin bir an önce uygulamaya geçmesi yaşamsal önem arz etmeye devam etmektedir.

Bilişim toplumu ve ekonomisi için gerekli ortamın ve ekonomik büyümenin yaratılması amacıyla elektronik haberleşme hizmetlerine uygulanan mali yükümlülük çeşitliliğinin azaltılması ve uygulanan mali yükümlülüklerin oranlarının ve bedellerinin düşürülmesi şarttır.

Ülkemizde, mobil elektronik haberleşme sektöründe olduğu gibi sabit elektronik haberleşme sektöründe de; bilişim toplumuna geçiş sürecinde ortaya konulan elektronik haberleşme alt yapısının oluşturulması ve yüksek erişim oranlarına ulaşma hedeflerinin yerine getirilmesinin önünde en büyük engel olarak elektronik haberleşme hizmetlerine uygulanan mali yükümlülüklerin bulunduğu görülmektedir.

Söz konusu mali yükümlülükler hem kurgulanma biçimleri bakımından oldukça karmaşık bir vergilendirme sisteminin oluşmasına sebebiyet vermekte hem de yüksek vergi oranlarını içermeleri sebebiyle sektörün büyümesi ve penetrasyonun artmasını engellemektedir.

Ayrıca, elektronik haberleşme hizmeti mahiyetinde olmadığı halde elektronik haberleşme hizmetlerinin sunumu için gerekli olan mal ve hizmetlere de elektronik haberleşme hizmetlerine özgü mali yükümlülükler uygulanmamalıdır.

Elektronik haberleşme sektöründe daha sade bir vergi yapısına geçilirken maktu vergi uygulamalarının temel vergileme ilkelerine uygun olarak daha adil olduğu düşünülen kullanıma ve gelire bağlı vergilere ağırlık verilecek şekilde yeniden düzenlenmesi uygun olacaktır. Bu bağlamda, sektörde mobil iletişim hizmetlerinden faydalanan kullanıcılardan alınan "**İlk Abonelik Vergilerinin**" kaldırılması, daha adil bir vergilendirme sistemine geçişin önemli bir adımı olacaktır.

Son olarak özellikle mobil internet kullanımının yaygınlaşmasının önünü açmak için ön ödemeli hatlarda kullanıma bağlı olarak mobil internet erişim hizmetlerinden

fazladan alınan %20'lik özel iletişim vergisi sorununun yasal düzlemde yapılacak yeni bir düzenleme ile giderilmesi gerekmektedir.

Ayrıca Evrensel Hizmet Fonunun mobil telekomünikasyon firmalarını da içerecek şekilde BT sektörü tarafından etkin bir biçimde kullanımının sağlanması, sektörün gelişimine büyük katkı sağlayacaktır. Evrensel Hizmet Fonu'nun AB ile uyumlu bir şekilde yeniden ele alınması, kullanımda şeffaflık, ihale ile hizmet alımı gibi kavramların hayata geçirilmesi önemlidir.

Ülkemizde bilişim sektörünün gelişiminin önündeki en önemli engellerden birinin vergi yükü olduğu gözetildiğinde; söz konusu **vergilerin indirilmesi** yönünde çalışmaların öncelikli olarak tamamlanması gerekmektedir.

Telekomünikasyon hizmetleri üzerinden alınan vergi düzeyi üzerinden bir indirim uygulamasına gidilmesi veya verginin kaldırılması, ilk aşamada devletin telekomünikasyon sektöründen topladığı vergide düşüşe yol açmakla birlikte, söz konusu indirimin fiyatlara yansıtılması ve müşterilere etkin bir şekilde aktarılması kaydıyla tüketiciler üzerinde olumlu sonuçlar doğuracak, hizmetlere olan talepte ortaya çıkacak artış, İşletmecilerin ve telekomünikasyon gideri yüksek şirketlerin karında artışa sebep olacak, kamunun vergi kazancı artacaktır.

Öte yandan, tüm dünyayı derinden etkileyen "Küresel Mali Kriz" ile ilgili mücadelede, ülkemizde gerçekleştirilecek faaliyetlerin bir "tasarruf politikası" şeklinde reel sektörün dinamizmini etkilememesi için azami dikkat gösterilmelidir. Bilişim Teknolojileri sektörüne olumsuz bir şekilde yansiyacak **alışılmış tasarruf politikaları** uygulanmamalı, yıllardır dile getirilen **Bilişimsizlik Maliyeti** öncelikle e-Dönüşüm Türkiye Projesi'ne muhatap kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere tamamen ortadan kaldırılmalıdır.

Bu düşünceden hareketle "**Küresel Mali Kriz**" ile mücadelenin temel unsurunun; ülkenin gereksinim duyduğu teknoloji politikasının tüm taraflarca uzlaşarak uygulamaya konulması ve BT yatırımlarının topyekun ve derhal gerçekleştirilmesi ile mümkün olabileceği fikri benimsenmelidir.

5. SON SÖZ

2010 yılı içinde gerçekleşen ve gerçekleşmeyenlere baktığımızda ülke hedefi olarak gördüğümüz “**Bilişim Toplumuna**” ulaşılmasında daha yolumuzun olduğu görülmektedir.

Ülkemizin bilgisayar okur-yazarlığını artırmak için çok hızlı hareket etmek zorunda olduğunu bu yıl da tekrar vurgulamak gerekmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki okuma-yazma seferberliği gibi bir **bilgisayar okur-yazarlığı seferberliği** başlatılarak toplumumuzun büyük kesiminin bu teknolojileri kullanabilir hale getirilmesi “Bilişim Toplumu” yolunda atılacak önemli bir adım olacaktır. Buna paralel olarak atılacak önemli bir diğer adım da, kullanıcılara katma değer sağlayacak yararlı içeriklerin geliştirilmesidir.

Türkiye'nin 21. Yüzyılda etkin bir dünya gücü olarak var olabilmesi ancak ve ancak kendi teknolojilerini üreterek uluslararası rekabet edebilen bir konumdaki bir bilişim sektörüne sahip olmasıyla mümkündür. Bunun için **Devletimizin Bilişim Sektörünü stratejik sektör olarak tanımlaması** ve ölçülebilir hedeflerini belirlemesi gerekmektedir. Bu hedeflere ulaşmada tüm STK'lar, üniversiteler ve özel sektör bir bütün olarak kenetlenecek ve devletimize her türlü desteği verecektir.

Ulusal Yazılım Türkiye'nin öncelikli ve stratejik sektörü ilan edilip yazılım üretimi ve ihracatının önünü açacak **Ulusal Yazılım Politikaları ve Stratejileri, Özel Sektörle birlikte acilen belirlenmelidir.**